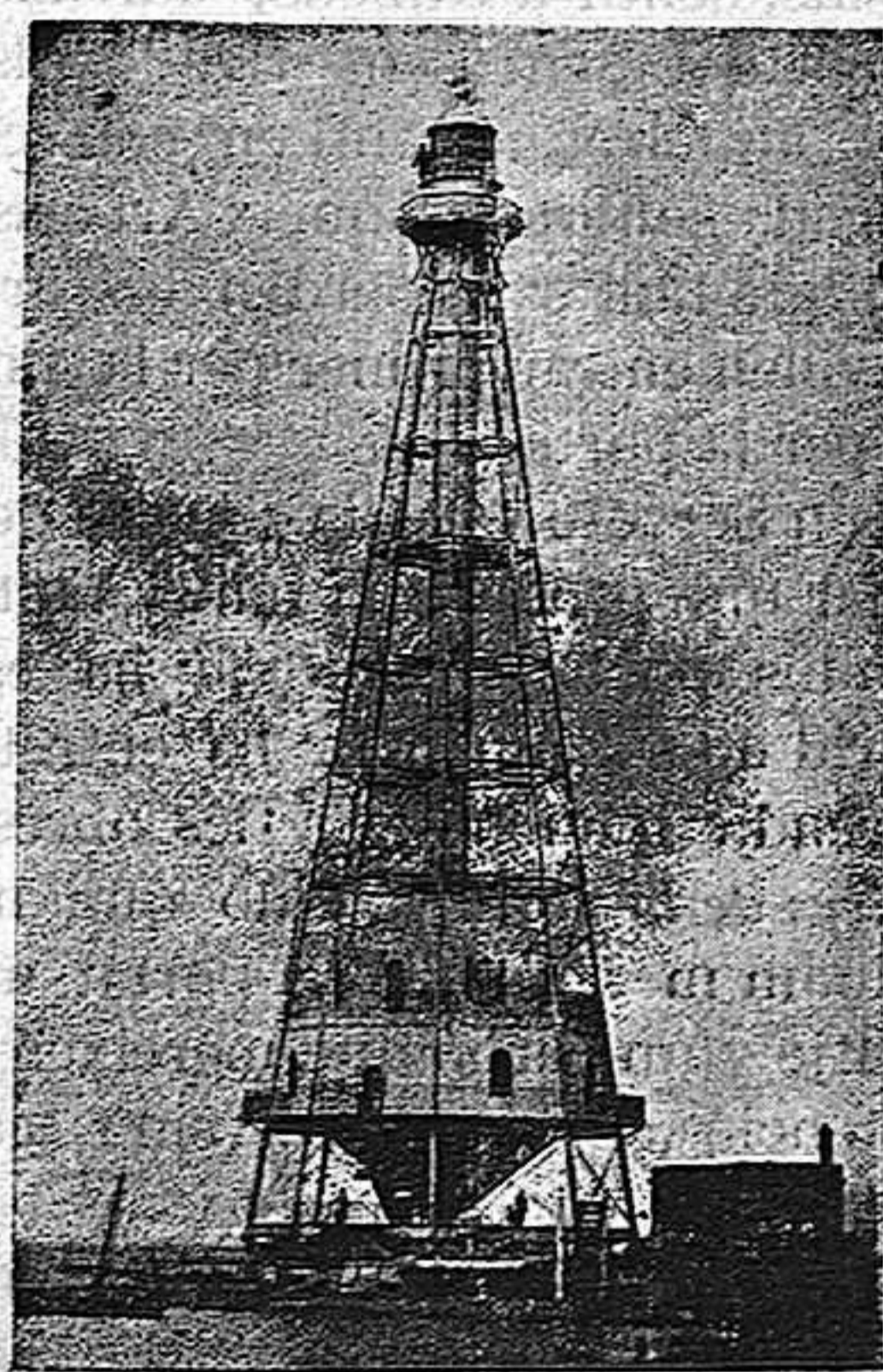

La Veu de Tortosa

SETMANARI REGIONALISTE

«VERGONYA ETERNA A AQUELLS QUE DESPRECIANT SON IDIOMA ALABAN LO DELS ALTRES». — Dante.

UNA EXCURSIÓ A LA FAROLA DE BUDA

(CAP DE TORTOSA)

Es digne per tots conceptes de ser visitada aquesta Farola situada a la desembocadura del riu Ebro y que serveix de guia als mariners que tenen necessitat de navegar desde les costes del Coll de Balaguer fins a la punta de la Banya.

Al publicar avuy una vista general del esmentat Faro donem també alguns dades sobre la manera en que s' pot verificar lo viatge, qual excursió hem fet alguns amichs fa poch dies.

Com a n' aquest temps del any baixa poca eygua pel riu, es completament impossible que el vapor «Ciudad de Tortosa» pugui atracar al moll del Mercat y en substitució del mateix, una faluga que surt a les dos de la tarde de Tortosa fa el servici entre aquesta ciutat y el punt conegut per l'hort de Prades, a un' hora d'aquesta ciutat, ahont se troba el vapor fondejat al mitj del riu, trashedant los passatgers y continuant lo viatge fins a la partida de la Cava, fent escala a la vila d' Amposta, al Tamarit, y a la partida de Jesús y Maria arribant a la Cava a cosa de les sis de la tarde.

Lo viatge pel riu es distret y val la pena d' estarse al pont del vapor pera contemplar la hermosura del paisatge y les antigues torres de la Carroba, Font de Quinto, Mianes y el sens fi de Pous de Senia que rodats per matxos prenen l' eygua directament del riu.

A les quatre arriba lo vapor a Am-

posta, fent mitj' hora de parada y continuant després lo viatge riu avall.

Al arribar a l' indret de la illa de Graciá, avuy propietat dels senyors Berges, Ballesté y Brunet, dona gust veure travessar pels dos canals que rodejen la esmentada illa, barquetes anomenades puntones, governades per noyes y noys que van y venen a treballar la terra d' una y altra banda.

No 'ns entretindrem en descriure detalladament lo caràcter, tipus y costums dels habitants de la Cava, perque aixó mereix un article apart, y no es aquesta avuy la nostra intenció, concretantnos a ressenyar solzament lo viatge d' excursió a la farola de Buda.

Com hem dit, a les sis de la tarde arriba lo vapor al seu destí ó siga a l' arribadó de la Cava, ahont queda amarrat a terra pera tornar a Tortosa al dia següent sortint a les cinch del matí de la esmentada Partida.

Desde la Cava fins a les barraques de la Gola hi han encara unes tres hores, riu avall; pero nosaltres hem fet aquesta última jornada per terra y caminant.

Després de sopar y passar la nit a casa el nostre estimat amich D. Francesch Rebull, sortirem a les sis y quart del matí, trescant per un camí que hi ha entre mitj de soses, deixant detrás les blanques casetes y alguna que altra barraca de la Cava ab los seus respectius horts.

A cosa d' un' hora dels ultims abres fruytats y quan la vista no te altre entreteniment que la interminable planuria de terrenos salats que rodejen al viatger, se vehuen allá molt lluny, dos arcs de pedra mitj en ruines, pels quals hi passa el camí casi pel mateix costat. Aquets dos ponts separats l' un del altre cosa d' uns trescents metros, casi ningú sab ab exactitut pera que hi foren posats: Uns dihen que servien pera passar d' un costat a l' altre de canal quan existia la illa de la Cava. Altres dihen que son coneguts pels Ponts del Rey y que indicaven l' entrada a unes salines antigues que s' van perdre; en fi que apesar de haber consultat a molts habitants d'aquellas partidas, ningú sab explicar en concret pera que serviren aquelles grans arcades rodejades de sorra y que el temps s' ha cuydat d' esborrar tot lo que pugués donar una idea del temps en que s' va construir. Al arxiu de la antigua Societat de Sant Pere dihen que tampoch hi ha cap document que parli d' aytals ponts.

Allí ens hi aturarem un moment pera contemplar aquella obra, que no pot per menos de cridar l' atenció del que per primera vegada passa per aquelles encontrades.

Després de passar los esmentats ponts y caminar cosa de mitj' hora ja s' veu allá molt lluny y en mitj d' un senillá que hi ha per casi tota la vora del riu, lo poble de palla, ó siga les barraques de la Gola.

A les vuyt y deu minuts arribarem a la població de junch. Aquesta s' compon de unes trenta barraques entre petites y grans separades unes de les altres, a una distancia proporcionada y sens guardar cap classe de linia, y una casa composta de planta baixa y un primer pis en habitaciones desahogades pera poderhi dormir. Al costat de la casa n' hi ha una de petita feta de fusta que serveix pera guardar les gerres d'eygua en forma de diposit. La esmentada casa es propietat de la familia dels senyors Hernandez, ahont hi passen algunes temporades del any; particularment a l' estiu que son moltes les families de mariners que s' trasladen a n' aquelles platjes a pendrer banys de mar per ser una de les millors y més tranquiles de Catalunya.

Visitarem la barraca que serveix de magatzem pera guardar la llanxa d' auxili destinada a prestar servici en cas de naufragar algun barco per aquells voltans.

Al arribar prop la barraca ens quedarem assombrats de veurer en l' abandono que la Societat de Sant Temp te la esmentada embarcació; per fora li serveix de presó un munt d' arena que li arriba a prop d' un pam de les orles; y per dintre casi plena de brossa y arena, que en lo cas de necessitar del seu servici costaria molt de temps posarla en estat de navegar.

Preguntarem que qui era l' Autoritat d' aquella colonia de pescadors y un home torrat com la crosta del pá, ens diguè rient y apretant lo tabaco a la pipa, que no n' hi havia. Després ens enterarem de que avants hi habitaba un cabo de mar y aixis, si passaba alguna cosa ó s' havia de donar part d' algún succés marítim tot quedava servit en molt poch moments. Pero ara, no sabem per què, lo cabo de mar viu a la Cava, aixis es que en qualsevol cosa que hi haigi d' intervindre la Autoritat marítima, calculin si a costa d' hores lo anar y venir desde la Gola a la Cava pera enterar al Cabo de lo que passa. Res, fins a n' aquest recó de

mont, arriben les coses d' Espanya! Actualment hi han dos camarades de pescadors que formen lo vehinat de la Gola, y alguns altres pescadors que van pel seu compte, formint entre tots uns trenta ó trenta cinch homes.

Quan lo temps ens ho permeté, ferem vela y 'ns dirigirem a fer la visita al Faro, ab l' embarcació propietat del nostre amich D. Felip Cartes, servint de mariners los expedicionaris, lo patró D. Joaquim Hernandez, un grumet y l' esmentat senyor Cartes qu' anava de timoné.

Lo Faro mirat a gran distancia, te la forma d' una péndula de rellotje de paret antich; pero aixis que un s' hi va aproximant va prenent la forma de torre monumental que el viatger acaba per quedar encantat devant d' aquella joya de la industria.

Primer de tot donarem alguns dades relatius al emplaçament del esmentat Faro.

Com la barra del Ebro era un perill continuo y allí anaven a estrellarse la major part de barcos que desconeixien lo enganyadores que son les platjes de la Gola, se va plantar a la punta del riu una Cabria ab un farol, fent de Faro provisional.

L' any 1861 l' Inspector d' aquesta provincia D. Lucio del Valle, va presentar lo projecte del actual Faro, al igual que els de la punta de la Banya y el del Fangá, que també son originals del mateix Enginyer.

A principis de 1862 comensaren les obres pera instalar la monumental Farola, y creguts los enginyers que un petit sech que hi havia a unes coranta brasses de terra, seria un sili a proposit, a pesar d' avisarlos los práctichs del palis en sentit contrari, van comensar les obres, donantli el titol a n' aquella platjeta de Isla del Valle.

Al poch temps de treballarhi ja estaven les obres dintre l' eygua.

Lo conjunt del Faro está format per una pirámide de ferro de 50 metros d' altura, contats desde el nivell del mar fins a la mateixa llum, qual eje es la torra vertical que serveix d' escala d' accés a la llinterna, pero la altura total desde cara d' eygua fins al cim de la cúpula que hi ha un para-llamps, es de 57 metros.

Aquesta pirámide está dividida en nou pisos formats per uns marchs horizontals de forma triangular que impideixen tota aproximació dels tirants al tubo del mitj.

Los citats tirants están construhits

per una llanta de 0,23x0,025, reforçada per dos angulars de 0,076x0,076 que assegurin més la llevant ab una combinada distribució de creus de san Andreu en los plans de les piràmides; cada una de les cases constitueix una viga armada. Per últim, unes varilles obliques completen la indeformabilitat del entramat, y al mateix temps serveix per aguantar fixo el tubo de la escala.

Aquest tubo, que té dos metres de diàmetre y trenta sis metres quinze centímetres d' altura, està format per planxes de palastre de 25 milímetres de gruix ab cubrejunts interiors y exteriors de 15 y 10 milímetres respectivament. A l' interior hi ha un' escala de fundició subjecta al tubo y enxufats los esglahons a una barra vertical de ferro forjat de 50 milímetres de diàmetre, que ajuda a donar més resistència al tubo formant entre tot un cos fort y molt segur.

Lo march horizontal inferior compost de fortes vigues en forma de doble T de 0,53 m. d' alsada, constitueix la plataforma de la Farola y descansa sobre nou pilots ó columnes verticals de ferro dolz de 0,20 m. de diàmetre, ab rosques helizoydes de 1,22 m. clavades al fons de la terra. Lo pes total de la torra es de 180 tonellades aproximadament.

A la part superior dels pilots hi ha un capitell destinat a aguantar les vigues de la plataforma que se subjecten ab tornillos a la placa del citat capitell. Lo pilot ó columna central té un capitell de majó base que 'ls altres, perque ademés de ajuntar les vigues radials de la plataforma, sostè una columna de fundició de 0,61 m. de diàmetre exterior, sobre la que descansa lo tubo de l' escala; columna que 's prolonga fins al primer pis ó casa del primer torrero.

Ab los anteriors datos se pot formar una idea de la resistència que té la torra de ferro que aguanta 'l fanal, y pera fer una descripció més detallada pasém a descriure l' edifici per l' orde en que visitarem les dependències de l' esmentada Farola.

La embarcació en que ferem la excursió va atracar al costat mateix de la escollera formada per grans lloses y rochs tirats en desorde y que surten a cara d' eygua. Pel voltán hi han alguns mollons de pedra per amarrar les embarcacions.

Se pujen quatre esglahons de pedra y s' arriba a la messeta, que es tota de mamposteria. Aquí s' hi troben alguns departaments destinats a tallers de fusters, pintors, depòsits de fustes, etc., etc. Per una de les obertures laterals se pot entrar a veure los dos grans depòsits d' eygua y per cert que es una gran llástima que estiguen inservibles. A la dreta de les escales hi ha un cos de edifici fet de mahons que serveix de magatzém pera guardar lo petroli destinat al farol, y un altre departament pera treballar los manyans quan hi ha necessitat de fer alguna compostura.

Después de pujar onze esglahons de fusta ab baranes de ferro, s' arriba a la plataforma ó sigui a l' embut, com alguns hi diuen. Desd' aquí per un' escala composta de vintidós esglahons, s' arriba al primer pis, que 's compon de vestibul, una habitació moblada ab molt de luxe pera 'l Sr. Inspector; altra pera 'l Sr. Ingenyer; escriptori y habitacions

particulars del primer Torrero. Rodeja tot lo pis per la part exterior un gran balcó de ferro.

Un' escala de divuyt esglahons dona accés al segon pis, que està destinat a habitacions particulars dels segon y tercer Torreros. Un balcó igual que 'l del primer pis rodeja la part exterior.

A n' aquest pis comença 'l tubo dintre del qual hi ha l' escala de cargol composta de 18 esglahons, per la qual s' arriba a la ante cambra de servici, y ab deu esglahons de ferro d' escala de gat, s' arriba, per fi, a la cambra ahont fant lo servici los Torreros. A n' aquest pis està instalada la maquinaria que posa en moviment l' aparato de rotació que serveix pera fer los eclipses de la llum cada minut. La esmentada maquinaria es sistema rellotje ab pesos y contra-pesos. Un balcó rodeja tota la part exterior de la cambra.

Per un' altra escala de gat ab divuyt esglahons de ferro, s' arriba al cim, ó sigue al fanal, objecte de la monumental piràmide de ferro.

Dit fanal se compon d' un artístich deposit de petroli, al qual n' hi caben 28 kilos, sortint del centro del mateix un petit canó vertical ab una combinació de metxes rodones, una ficada dintre de l' altra y un tubo de cristall que tanca la llama que produeixen les tres metxes enceses.

A setanta centímetres del fanal hi ha l' aparato de rotació que projecta la llum fora. Aquest aparato se compon de vuyt cristalls ó lentes circulars. La part superior dels lentes circulars la formen vuyt cossos compostos cada un de setze anelles de cristalls en forma de prisma. La part inferior la componen set cossos de sis anelles cada un, també en forma de prisma. Durant la nit va rodán aquest aparato y cada minut projecta la llum, que es blanca, a cada una de les vuyt zones en que està distribuïda la posició de la llum. Aquesta se veu clarament a una distancia de 20 milles.

La Farola de Buda es de segon orde y va ser construhida a Birmingham pel fabricant Mr. Porter.

Lo personal empleat a n' aquest Faro se compon d' un primer Torrero, un segon y un tercer, y actualment desempnyen dits carrechs D. Julian Leza, D. Joseph Hernandez Martinez y D. Jaume Antich, respectivament.

Lo servici de comestibles pera 'ls Torreros y les seves families lo reben tots los dilluns desde Tortosa y es conduhit pel patró Sr. Cartes y demés gent a les seves ordres.

Avants de fer punt a la resenya de la Farola, no podém passar per alt lo fer constar nostre agraïment als senyors Torreros per les atencions que 'ns tingueren, y particularment al Torrero primer Sr. Leza, que 's prengué la molestia d' acompanyarnos fins a la matèixa llinerna, fent extensiu lo nostre agraïment a la distingida senyora del esmentat primer Torrero, y a la seva simpática filla Agustineta, la qual ens serví ab sa fina amabilitat unes copes de licor, per lo que quedarem altament satisfets y agraïts.

Después de donar les gracies als senyors Torreros y oferirnos als mateixos, tornarem a les barraques de la Gola, sortint después de dinar en direcció a Tortosa, anant ab la muleta dels se-

nyors Hernandez fins a la Cava, y d' allí a l' estació de Amposta ab un carró, ahont agafarem lo tren curt arribin a Tortosa a les vuyt y mitja de la nit, donan per acabada la excursió.

E. Cantero y Hernandez

Tortosa Septiembre 1901.

NOTES D' ART

ANTONI SERVETO

Si en la persona de Serveto no hi vejàssim més qu' al campió que va d'ins del Art sempre en progressió ascendent, nostra admiració no tindria res de particular, però al veure a Serveto animat en la campanya y sentimental dins d' aqueix Art clàssich que per desgracia boqueja com lo peix enbolcat a l' arsarcia del pescador, res, tampoch, té de particular que nostre entusiasme per sas obres arribi a un nivell extraordinari.

En sas campanyes d' anys enrera, en cada hù de sos cursos acadèmichs hi vévem l' enlayrament del geni sempre avant, sempre avassallador, sempre expressiu, sempre valent. En sas empreses d' avuy no sabém com admirarlo y es que al véurer sas obres, revé lo caliu d' un Art anyorat; y l' estrany es que revé a la solá pinzellada del home jove, quina experiència no pot está a l' altura del foch sant que encént en son cor un classicisme difícil.... prò valent, atrevit, encisador.

Aquest estudi filososfich 'l hem fet sempre al devant de sas produccions, lo mateix quan son autor naixia pera 'l Art com quan ja l' hem vist fet un artista.

¿Cultiva Serveto l' afició al pahissatje? ¿Prefereix la composició? No ho sabém; y no ho sabém perque en sas diverses obres hi hem vist sempre un espill de tres llunes; aixó es, la pintura fresca que 'ns parla de tots els temps, de tots els géneros, de totes les capacitats.

Ab son exacte coneixement del dibuix y la perspectiva nostre artista ha arribat a gran altura de comprensió. Sino haguéssim tingut motiu d' haverlo jutjat temps enrera, les copies que acaba d' exposar, fa poch dies, dels quadros de Rubens, ens vindrien a confirmarho.

La Roda, ball d' aldeans, copia d' un quadro de Rubens existent al Museu del Prado de Madrid, vé a demostrar-nos aqueixa singularitat genial que converteix la vista d' en Serveto en poderós objectiu ahont s' hi afoquen los mes petits detalls. L' anatomia pictorica hi juga en aquest quadro un paper tan principal que no pot ningú jutjarlo sense abans haver comprés les dificultats que brollen devant d' un' obra en la que 'ls personatjes que la componen s' entreguen a tota mena de moviments violentíssims y en la que el colorit alardeja, d' una manera que vibra, malgrat los poch colors que Rubens hi va emparhi en sa composició.

Si felis ha estat en Serveto en la copia del Bull d' aldeans no ha deixat menys d' estarho en la reproducció de l' alegoria de la Poesia del mateix pintor flamench. Aquest quadro es total-

ment distint: res de turbulències, confusions y escenes violentes. Lo sossegament y la calma mes encisadora domina per tot arreu. L' amor maternal, un prat cobert de flayras amorosas, la brivallada jugant sota l' arbreda, un cel seré: aquesta es l' alegoria que de la Poesia va pintar Rubens d' una manera tan tendra com encisadora.

Si en la Roda ó ball d' aldeans va demostrar Rubens son instint y estil peculiar, en la Poesia deixá remarcada la seva admiració per les obres del gran coloriste Tiziano.

Nosaltres que hem vist los originals podem ben bé recordarlos devant d' aquestes dos copies maravellozes, en les que 'n Serveto hi ha degut lutjar dies y dies, algunes setmanes. Copiar a Rubens, sentir a Rubens, adivinar los secrets del geni sens rival, sols pot ferho aquell que senti en son cor la bategada sonora d' aqueix Art clàssich, en el que tant s' hi perden los artistes que volen entrar primer per la finestra que per la porta.

Si en Serveto estudia ¿que té de particular que produheixi tant y tant?

En los poch mesos que ha estat a Madrid no solzament s' ha entretingut en rendir homenatge a les obres dels *Mestres de la pintura*, sino que ha fet quelcom mes. D' allá ha portat un pahissatje y un carbó que mereixen no ja l' atenció del públich, sino capitol apart.

A la vora del Manzanares—Aquest es l' assumpto del pahissatje. En lo primer terme devalla 'l riu, a l' altra platja, descollá l' arbreda y un prat extens y lluny, molt lluny, al darrer terme, la ayrosa cúpula de San Francisco el Grande y la silueta de Madrid embolcallada per una boyra prima, propia d' un dematí d' estiu, bascó.

Deixant apart l' estudi rigorós del natural, nostra vista s' ha fixat mes que 'n res en l' ambient que reb l' arbreda y la contraposició de la llum. Aquest efecte es tan sorprenent que 'l batiment dels arbres sobre l' aygua demostra 'l geni del artista al vencer dificultats que sols pot enrotllar aquell que haigi sapigut estudiar, ab profit, la màgia del color y la importancia de la perspectiva. L' estudi de abdos ciències se reflecten magistralment en l' embasament de la remulla y en l' aygua que devalla angulejant.

La tonalitat d' aquest pahissatje es fresca y vigorosa.

Casa de Campo—De 'ls boscos d' aquest reyal lloch n' ha fet en Serveto un dibuix al carbó. En aquest pahissatje no hi ha res que distregui la vista, perxó la *dificultat* es mes difícil de vencer. Dos arbres coputs al primer terme, a manera de portalada, y varios mes quines rames se creuhan entre la confusió de soques, tronchs y bordissos que formen la pollancreda. Aquest es l' assumpto del pahis, quina firmesa en los contorns contrasta admirablement en lo clar obscur y linies generals de la composició.

L' obra es pastosa en si y está molt ben entonada. Fug d' aqueixa mena de dibuixos que, de tants retochs que hi han, d' una producció artistica 'n fan una lámina de litografia ó una ampliació fotogràfica, ahont lo gabinet juga en lo llapis d' una manera ramplona y gens correcta.

Perxó si alguna cosa ens agrada de Serveto es la espontaneïtat y la firmesa del dibuix; circumstancies que no som nosaltres els primers en regoneixer-leshi sino 'ls mateixos dels qui en Serveto ha rebut lliçons y consells animosos pera seguir sense descans ni treva la brillant empresa escomensada, pera quina carrera Deu l' ha critat.

Francesch M. stre y Noé.
Tortosa, Setembre de 1901.

La Manifestació del diumenge á Barcelona

RECORT DEL 11 DE SETEMBRE DE 1901

Plens de paer y adheritnos á les manifestacions de tota Catalunya vers la esplendent campanya de la *Unió Catalanista* en aquestos moments de veritable proba, copiém de nostre patriarcal confrare *La Renaixensa* la ressenya de la manifestació feta á Barcelona com á protesta dels vandálchs atropellos y empresonaments ocorreguts lo dia 11 del mes corrent.

Diu aixís l' estimat campió del catalanisme:

«Los que creyan que 'l Catalanisme no tenia fondas arrels en lo cor de nostre poble y 'l consideravan com folla aspiració d' uns quants exaltats, al veure la imponent manifestació popular que ahir al matí desde la Plassa de Catalunya s' dirigí á coronar la testa d' en Rafel Casanov. a, segurament están ja convensuts de que 'l Catalanisme es expressió ligitima dels sentiments de Catalunya,

A un poble no se l' interessa ab una idea tan fortament ni se l' mou ab tant entusiasme, com demostrá ahir, si la idea no es lo que sent bullir en son cervell y no sab la generosa trascendencia d' ella.

Recordém que del fet petit de dias enrra s' ha organiat un gran fet. Lo dia 11 de Setembre de 1714 ha portat lo dia 15 de Setembre de 1901, com portá també aquell dia hermos en quin tots los entusiastas defensors de nostra tradició jurídica, pera protestar de la codificació, rendiren homenatge al derrer Conseller en Cap.

Lo dia d' ahir es de perdurable recordansa y cal que 'l meditem bé tots los catalans, perque es lo del regoneixement per part de tothom de la ligitimitat de la protesta de nostres derrers concellers, mantinguda fermament per la *Unió Catalanista*.

A un quart d' onze del matí comensaren á presentarse grupos d' obrers á la Plassa de Catalunya, aumentant lo nombre dels que allí esperavan. Las entradas á la Rambla de Canaletas y al carrer de la Canuda, estavan plenas de gom á gom per gent de tots los estaments, que esperavan la sortida de la Junta Permanent de la *Unió Catalanista*.

Allí hi comparegneren nutridas representacions de centres obrers, polítics, industrials y artístichs, regonegudas personalitats en las lletras, en la política, en lo comerç, en la industria y propietat, en una paraula, allí comparegué Barcelona ab tot lo que té de genuinament catalá.

A las onze se complavan reunidas en la Plassa de Catalunya, d' unas cinch á sis mil personas, que sumadas ab las que esperavan en la Rambla y entradas dels carrers propers, se pot ben dir que pujavan á unes deu mil.

A un quart de dotze s' presentá en lo suara dit punt de reunió, seguida de inmensa gentada, la Junta Permanent de la *Unió Catalanista*, presidida per

son President D. Manel Folguera y Durán, y acompañada dels ex-presidents Permanyer, Sunol y Guimerá y dels joves que foren delinguts la nit del dia 11, quins portavan una hermosa corona de roure y lloer lligada ab una cinta nacionalista.

Totseguit se posá la manifestació en camí vers al Saló de Sant Joan, presidida per la Permanent y portant al devant la corona; passant per la Ronda de Sant Pere. Al entrar en aquesta via esclatá un aixordador picament de mans, iniciat per los nombrosos curiosos que desde 'ls balcons y terrats de dita via contemplavan lo pas dels manifestants.

Molt avans d' arribar la manifestació al peu del valent y honrat Rafel de Casanova, totas las entradas que te'l Saló de Sant Joan per la part del Arch de Triomf estavan materialment atestadas de gent, y no cal dir que 'ls palis, balcons y terrats de per allí estavan també ocupats.

Molts portavan també un llas ab las quatre barras igual que 'ls que duyan la majoria dels que formavan la manifestació.

Fins allavoras no 'ns poguerem fer ben be carrech de la grandiosa importancia que tenia l' hermós acte organiat per la Junta Permanent de la *Unió Catalanista* al contemplar desde un lloch elevat la inmensa gentada.

Nos es difícil fer un càlcul exacte de las mils personas que havian concorregut á la manifestació y que estavan presents en l' acte de la coronació de la estatua del mártir de nostras llibertats. Sols dirém que la massa de manifestants, per cert tant apinyada que s' feya casi impossible 'l bellugarse, comprenia desde mitj Saló de Sant Joan en tota sa amplada, devant del Palau de Justicia, estenentse pel passeig de Sant Joan fins més enllá del carrer d' Ali-Bey, vejentse las amplas cantonadas dels carrers que desembocan al esmentat passeig atapahidas de debó.

Un cop arribats al peu de la estatua, la Junta Permanent de la *Unió Catalanista* y 'ls companys nostres d' ideas que duyan la corona, s' enfilá á dalt lo jove Joseph M. Folch y Torres ab dos companys més de procés per una escala de ma disposada pera aquest objecte y colcaren la corona al monument, passantla pel pal de la bandera de Santa Eulària al que está abressada la estatua del valent Conseller en Cap.

En aquest moment esclatá un formidable aplauso que durá llarga estona. Desde 'ls balcons, finestras y terrats de totas las casas que donan á aquell lloch, que estavan plens á vessar d' hermosas senyoretas y senyoras, aplaudiren també ab gran entusiasme, adherintse aixís al solemne acte que s' estava dibent á terme.

Al peu de la estatua s' hi escamparen gran quantitat de flors.

Una yegada coronada la estatua del lleal Casanova, abressat á ella, dirigí la paraula als concurrents don Maniel Folguera y Durán, donantloshi en nom de la *Unió Catalanista* la més coral enhorabona. Digué que lo realiat era un acte de solidaritat honros pera tots los catalans y que aquella figura 'ls recordava 'l dever de conquerir la llibertat. Acabá son emocionat parlament recomanant á tots los presents que conservessin l' ordre que havia regnat fins aquell moment y que obressin ab prudencia pera assegurar lo triomf de la patria.

Lo senyor Folguera fou molt aplaudit y la concurrencia, practicant al peu de la lletra lo indicat per l' orador, desfilá sense esvalotar, oferint un espectacle pocas vegadas vist en nostra ciutat. Tothom se n' entorná á casa seva ab molt de seny, evidenciantse que 'ls catalans tenen cultura pera constituir un poble lliure.

De la manifestació d' ahir se 'r dedueixen las següents consecuencias: primera, la simpatia que sent lo poble

vers lo catalanisme militant de la *Unió Catalanista*; segona, l' enuig que despartan certas midas contra la gent honrada; tercera, que á un poble que sapiga pensar y obrar li sobra la policia y la guardia civil.

No podian faltar á n' aquest acte de patriotisme nostres estimats éuskars y nostres germans rossellonesos y mallorquins residents en aquesta ciutat, y al efecte formavan contingent nombros.

Los federalistas, acompañats dels senyors Vallés y Ribot y Laporta, engrossaren també la manifestació, distingintse per un llas ab las barras catalanas, del qual penjava una medalla, distintiu del Comité regional federalista de Catalunya. Altres elements polítics, dels que tenen afinitat de programas ab lo de Manresa, assistiren també ben representats en número al acte.

L' Orfeó Catalá desde 'ls primers moments s' adherí á la projectada manifestació, acudinhi la Junta Directiva y la casi totalitat de s' orfeonistas.

La Junta Permanent de la *Unió Catalanista* encarregá á las associacions adheridas que concorreguessin sense banderas ni penons. De sa part no volia dar peu á las aturcidas autoritats á que exercissen de lo que se 'n diu autoritat aquí á Espanya y que á otras terras te altre nom. No volem que la manifestació entri per la Rambla creuhant la ciutat vella? Bueno. No hi entrarà; que per mi s' personas que s' draguin los carrers del Ensanxe mils catalanistas hi ha per omplirlos de gom á gom. Han fet cria 'ls cuatro locos, veritat? Y la que encare farin!

No s' veje gayre policia, y 'ls civils, encare que semblés que se 'ls hagués dragat la terra, no es veritat que se 'ls hagués dragat, perque tots los dels pobles dels vols, que no son pocas dotzenas de dotzenas, havian fet cap al *lugar del peligro*. Lo que hi ha es que no se 'ls veyá pels carrers de Barcelona.

Hont eran? No no sabém, perque 'ls de *La Renaixensa* eram tots á la manifestació. Pero un que teniam al costat nos va dir que eran á missa d' onze.»

SECCIÓ RELIGIOSA

SANTS DE LA SETMANA

Diumenge, dia 22, Sant Maurici. — Dimars, 24, Ntra. Sra. de la Merce. — Dimecres, 25, Santa Maria de Cervelló. — Dijous, 26, Sant Cebriá. — Divendres, 27, Sant Cosme. — Dissapte, 28, Sant Wenceslao.

NOTICIES

Lo diputat á Corts per Roquetes don Vicens Lopez Puigcerver ha conseguit que 'l Govern destinés al Museu municipal de Tortosa los següents quadros procedents del antich Ministeri de Foment:

Núm. 344. — (T). — *Soldats aterrats*, de cos enter y tamanyo mitj natural. Son autor, Joan Antoni Escalante va naixer á Córdoba l' any 1620 y morí 'l 1670. Fou deixeble de Ricci y segui, ab gran profit, la escola veneciana.

Núm. 7. — (T). — *Sant Bruno*, examinant los planos del Convent, que li presenta un frare de la mateixa ordre.

Núm. 23. — (T) *Sant Bruno* al refectori del Convent — Abdós pintures son originals del célebre pintor florentí Vincenci Carducci. Va vindrer á Espanya, cridat per son germí l' insigne artista Bartomeu, l' any 1585 quan totjust comptava 5 anys, per quin motiu al parlar de sa patria s' considerava fill d' Espanya, per haver rebut al Escorial sa educació artística y literaria.

Aquestos dos quadros de Carducci formen part dels 54 que va pintar, pera la Cartuxa del Paular segons ho confirma l' escriptura autorisada pel Notari de Madrid D. Pere d' Aleas Matienzo, lo 29 d' Agost de 1626. Los pri-

mers 27 llens representen varies escenes de la Vida de Sant Bruno y 'ls altres restants Mártiris de monjes y Pares venerables d' aquella Ordre.

Los quadros de 'n Vincenci Carducci son en gran número los que s' poden admirar á Espanya y tots ells se fan dignes de la mes profunda atenció.

Núm. 2410. — *Martiri de Sant Joan Evangeliste*, escola de Collantes.

Núm. 2218. — Pahissatje, ab *Diana y Actor*. Son autor Maties Ximeno, va seguir l' escola de Carducci, y ab sas magistrals pinzellades deixá impreses les pàgines mes brillants de nostra Religió. Va florir en plé sigle XVII y contribuí, al ensemps que sos condeixebles Fernandez Obregon, Castelló, Roman, Collantes y Rizzi, á que l' escola del insigne Carducci, fos cultivada ab major entusiasme que may.

Núm. 2188. — Pahissatje, ab lo martiri de *Sant Bertomeu*, original de Francesch Collantes. Aquest va naixer á Madrid l' any 1599 y morí en 1656.

Com hem dit abans, Collantes va esser un dels pintors que ab mes afany seguiren l' atitllada escola de V. Carducci, pero va dedicarse, mes qu' á la figura, al estudi del pahissatje, bodegons y marines, en quina pintura va conquerir la gloria de que disfruta. Son estil era franch y son colorit molt vigorós.

Es verament digne d' aplaudiment l' esforç del senyor Lopez Puigcerver, conseguint pera Tortosa un donatiu de tantíssim mérit é importancia.

Rebi 'l senyor Diputat per Roquetas nostra mes ardenta felicitació.

Lo dijous pel matí se casaren en la Sagristia de Ntra. Sra. de la Cinta la simpatica Srta. Donya Josephina Anchorena y nostre benvolgut amich l' il lustrat Advocat D. Lluís Lluís y Dols.

Lo Sagrament del matrimoní fou benchit pel tio de la desposada, lo molt Reverent Prévère D. Bonaventura l' allarés, Administrador diocesá, essent padrins de la boda nostres estimats amichs D. Francesch de P. Tallada y D. Lluís Besora.

Després de la cerimonia los acompañants foren obsequiats ab un excellent convit, que servi l' intelligent reboster Sr. Blanch, propietari del *Café Universal*.

Los núvis sortiren lo mateix dia cap' al Monestir d' Pedra y altres punts.

Els hi desitjém moltes alegries y prosperitats en sou nou estat.

Rebin, també, ab tal motiu nostra coral enhorabona les apreciades famíldels contrayents.

Després d' haver estat una temporada en son balneari de Nostra Sra. de la Esperansa, en el qu' ha introduhit reformes d' importancia, lo dijous en l' exprés va sortir cap' á Barcelona nostre distingit amich Excm. Sr. D. Manel Porcar y Tió, acompañat de son il lustrat fill D. Manel y d' sas simpátiques filles.

Ens plau fer constar nostre agrahiment á la redacció de nostre volgut confrare *El Ebro* per l' atenció d' haver reproduhit la poesia del Sr. Mestre y Noé, publicada en l' últim número d' LA VEU DE TORTOSA.

Nostre estimat amich D. Ventura Masdeu ha exposat en sos elegants armaris de fotografia una important collecció de vistes de Tortosa, antigues y modernes y varies fotografies dels monuments mes notables de la ciutat.

No cal pas dir que totes estan fetas á conciencia y que la part artística está á la altura del bon gust que distingeix á tant atitllat fotógrafo.

Es casi segur que 'l dia 8 d' Octubre se celebrará la vista del pleit entaulat per l' juntament de Tortosa contra la R. O. de Foment sobre la travesia del pont del Estat que creuha l' Ebre.

MORESO

GRAN

Botiga de calsat de totes classes

SABATES Y BOTINES D' ISTIU

Confecció esmerada pera 'ls que tenen los peus delicats.

Casa fundada l' any 1866.—Preus fixos.
Ventes al contat.

PLASSA DE LA SEU Y ARCH DEL ROMEU.—TORTOSA

ARTHUR MESTRE

Gran surtit de Petaques, Paraygues, Pipes, Parassols, Bastons, Colls, Punys, Mitjes, Mitjons, Joguets, Puntilles, Brodats, Perfumeria, Acordeons, Objectes pera regalos y tota classe d' articles pera barbers.

GRAN SURTIT DE QUARTINES JAPONESES EN CARTÓ DE TOTFS MIDES Y VENTALLS DE TOTES CLASSES. CORBATES, QUINCALLA, GUANTS, ETC.

Carrés d' En Carbó 11 y 13 y Pescadors, 1
TORTOSA

LLIBRERÍA,
COMISSIONS Y REPRESENTACIONS

← DE →

D. Obdulio Rodriguez

Carré de Moncada, 1

TORTOSA

CALSAT DE VELA BLANCA Y COLO AB SOLA DE CÁNEM

PROPI PERA EXCURSIONISTES Y BALNEARIS

PREUS: Borseguí vela blanca sola cánem per home: Pessetes 10'75

“ “ color “ “ “ “ 10'50

Botina “ “ “ “ “ “ 11'00

CASA MORESO Plassa de la Seu, y SUCURSAL situada al Pont de Pedra, - Tortosa

LA CHERTOLINA

XOCOLATE

Y

LLEGITIM

TURRO

DE

CHERTA

Joseph Ricart

CHERTA (Tarragona)

GRAN FÁBRICA
DE BEGUDES GASEOSAS DE
ENRICH ZARAGOZA

Carré de S. Blay 11. Tortosa

PRODUCTES ELABORATS AB LO BICARBONAT DE SOSA PUR

Géneros existents

Llimonades gaseoses, fetes ab lo bicarbonat de sosa pur, classe 1.^a

Id. id. fetes ab tots los altres sistemes, classe 2.^a

Zarzaparrilla de essencia pura, classe 1.^a

Id. id. 2.^a

Brea Munera ab essencia, classe 1.^a

Cervesa alemana tónica y de gran pureza.

Cerveses estrangeres de totes classes.

Se fabrica l' Amer-Picón; Absenta, Vitter, Vermouts etc. etc. y tota classe de begudes refrescants.

IMPRESMPTA DE

E. Cantero y Hernandez

IMPRESIONS PERA 'L COMERS: Factures; Cartes; Memorandums; Accions; Sobres; Prospectes; Lletres; Chéchs; Pagaré; Esqueles; Circulars; Notes de preus; Estats; Rebuts; Catálechs; Talonaris; Volants; Modelació pera oficines; etc., etc. Impresions ab tinta de copió.

CROMOTIPOGRAFIES

Títuls honorífichs

Etiquetes de totes

classes;

Invitacions;

Targetes;

Participacions de

casament;

De naixement;

De primera Missa

De Profesió Rel-

ligiosa;

Recordatoris y to-

ta classe de

treballs fantasia.

Especialitat ab impresions artístiques sobre satí, papé japonés y pergamí.

Vinyetes modernistes y caracters gòtich del sigle xv

Varietat en cliques pera goigs y escapolaris.

Targetes visita desde una pesseta lo cent.

IMPRESIO DE OBRES DE TEXT: Periodichs; Revistes; Memorias; Reglaments; Follets; Obres científiques y Literaries, etc., etc.

Esqueles defunció. — Impresos ab tinta blanca sobre papé negro ó cartolina. Treballs artístichs á varies tintes. — Cromos pera felicitacions y Carnets pera festes y menús. — Impresió de targetes postals.

TIMBRES DE GOMA.—PLANXES DE FERRO ESMALTAT

Timbres de caoutchouc. — Tintes pera sellá. — Tampons, Caixes, Montures, etc. etc.

Carré de San Blay, 34. — Tortosa

Hipofcsfits CLIMENT

marca

||| SALUT |||

Cura l' Anemia; Trisis, Debilitat; Desminjament y l'scrofulisme.

Demaneu l' aixarop marca SALUT, únich aprobat per la Real Academia de Medecina.

Farmacia Vergés, Carré de la Rosa
TORTOSA

FÁBRICA DE
OBRA REFRACTARIA DE

Joseph Cervera

Caputxins—Tortosa

Aquesta fábrica esta montada com totes les millors de Catalunya y Valencia, havent adquirit lo seu duenyó

UNA GRAN PREMPSA

pera la fabricació de tota classe d' objectes de terra refractaria.